

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Meg van a béke.

Gyulafehérvár, ápr. 7.

Pár nap előtt irták a lapok, hogy a király ismétellen hajlandónak mutatkozik a koalícióval megkezdeni a béketárgyalásokat. A hír kezdetben hihetetlennek látszott, de csakhamar az is bizonyossá lett, hogy Andrássy gróf és Kossuth F. fel is utaztak Bécsbe a tárgyalások megkezdése végett. Ez a tény mindenféle újult reményeket keltett s örömet, amelynek hatását természetesen, leghamarabb a pénzüpian lehetett érezni.

Április 6-án városunkban sürgöny és telefon tudósítások révén már az új miniszterelnököt is tudni vélték. Az első hír szerint Andrássy kapott volna megbízást; majd Wekerle, végre Darányi neve került forgalomba. A végső megállapodásról az új miniszterelnök személyére azonban még ma sem tudunk biztosat.

De hát különben most nem ez a lényeg, hanem az, hogy a várva-várt béke meg van.

A közelgő feltámadás ünnepe tehát az elnyomott magyar alkotmányra is feltámadást hoz.

Nem tartozunk ugyan azon optimisták közé, akik most már véglegesen megoldottnak tartják — az öröm első mámorában — a kínos válságot, de legalább élhet a pozitív remény, hogy hosszabb-rövidebb idő alatt egészen tisztázódik a borus helyzet.

A legújabb hírek szerint a békefeltételek főbb pontjai ezek;

1. A király a *parlament többség* kebeléből alakít kormányt.

2. Az új választásokat a törvényes időben elrendelik s a törvénytelen kormány kinevezett emberei azonnal visszavonulnak.

3. Az általános választói jog törvényhozási uton behozatik s akkor ezen az alapon új országgyűlést hívnak össze.

4. A koalíció a *nemzeti követelésekre vonatkozó kívánalmait* teljesen fenntartja s az új országgyűlésen azokat ismétellen felveti.

E pontokból tehát kitűnik, hogy az ütköző pont — a katonai kérdés — ezutánra is fenmarad, de legalább van kilátás arra, hogy érdekében a harcot teljes parlamentáris úton lehet folytatni. A válság

alatt tapasztalt nemzeti felbuzdulás ugyanis garanciát nyújt arra, hogy az új országgyűlés többsége úgy kerül ki, amely a nemzet kívánásait fel nem adja, el nem árulja.

Az új parlamentnek egyelőre tehát csak az lesz a feladata, hogy megalkossa az új választási törvényt; elintézzé törvényes úton a nemzetközi szerződéseket és hogy keresztül vigye az *autonom vámtarifát*, de Ausztriával szemben a *status quo* fennmarad az új országgyűlésig.

Mindezekből tehát kitetszik, hogy a nemzeti küzdelem javarésze még ezután kezdődik. Nehogy lelohadjon az a felbuzdulás, amely ime Ausztriát mégis csak megriasztotta. Ausztria gondolkodhatott most így: *Qui habet tempus, habet vitam!* Ezt az időt a magyar nemzet úgy használja fel, hogy a maga életét biztosítsa, ne pedig a másikat erősítse. Kitarítás és egyetértés fogja meghozni az igazi gyümölcsöt.

Spekulációk.

Ugy a Szekelyföldön, mint más helyeken, ha a közzgazdaság kedvező előmenetelt óhajt elérni, a társulást és szövetkezést kell alapjául elfogadnia. Szegényebbek szövetkezése a köz-

T Á R C A.

Feszület előtt.

Ha sújtnak a gyöttrő gondok,
Keresztednél leborulok
S elpanaszlom a bajom,
Felfeszített Jézusom!

Hogyha hitem mint a nádszál,
Ingadozik és alább száll,
Hittem nálad keresem
Felfeszített Mesterem!

Ha reményem már nem biztat
S nem birom a nehéz útát,
Lábaidhoz pihenek
S töled új reményt nyerek.

Szeretetem hogyha csappan
S fázodom a hideg fagyban
Lábaidhoz borulok
S szivemben új tűz lobog.

Majd ha éltem végét járja
S óráim kondul utoljára,
Itt legyen kimulásom,
Lábaidnál Jézusom!

Bálinth György.

A hamis eskü és hamis tanúzás a római és kánonjogban.

Tanulmány.

Irta és az Erdélyi rom. kath. Irodalmi Társulat ülésén felolvasta:

Atzél Béla dr. kir. törvényszéki bír.

I. Római jog.

A. Hamis eskü.

1. §. A legrégebb római jog.

A rómaiak minden népet megelőzve, elválasztották az isteni jogot a világi jogtól. A büntetőjog terén is Róma alapításától kezdve tapasztalhatjuk a történet előtti korszakból átvett és az egész római jogéletet átható ellentétét a „jus” és „fas”-nak.¹⁾ A határok még bizonytalanok, zavartak, még az etimologia a büntetőjogban használt számtalan kifejezést, a halálbüntetés nemeit, a kivégzésnek ősrégi szimbolikus szokásait, a „consecratio bonorum-ot, a sacratio capitis”-t és egyéb, mint a régi felfogást tünteti fel, amely a bűncelekményben az istenség elleni gonosztettet látta és büntette. Később a fogalmak tisztázódnak, bővül a világi jog területe, különösen a büntetőjog terén az államhatalom győztesként kerül ki.

1) L. Ihering. „Geist des röm. Rechts.” I. p. 266.

Míg Németországban már a középkor azon felfogást juttatta érvényre, hogy az állam az egyháznak védője, és hogy a világi uralomnak legmagasabb feladata a megtámadott valásnak a védelme: addig a római nép előtt ez a gondolat merőben idegen volt, habár a római államférfiak a vallást az állam céljaira felhasználták. A keresztények istenkáromlásnak tekintették — impietatis notam sapit, mondja Corp-zov, — amidőn Tiberius úgy nyilatkozik, hogy az istenek megsértésével az istenek törődjenek.¹⁾

A római nép politikai gondolkodásának eme jellemző nézete döntő befolyással kellett hogy legyen a hamis esküvel való felfogásra és a hamis esküvel való bánásmódra. A hamis eskü az égbeliek haragját magára zúdította, és jól utána kellett néznie, hogy bünbánattal (expiatio) s a pontifexek kollegiumának közbenjárásával az Istenek haragját magától elhárithassa, de az állam ezen tisztán vallási delictumot nem boszulta meg.²⁾ az istenek boszuját nem előzte meg addig, amíg, mint a hamis tanú, közvetlen támadással az egyesek jogait nem fenyegette. Már a legrégebb római jog nem ismer crimen perjuri-t.

1) „Deorum injurias Diis curae.” Tacitus annal. I. 73.
2) Cicero off. III. 29.; Plut. Num. 16.; Dionys. II. 75.; Rein 796.

gazdaság minden ágában, ez lesz, sőt csak ez lehet egyedüli védelmi-eszköz a tőke, a kizsákmányolás ellen. De egyszerűsége ez a legbiztosabb út a jobblét elérésére. E felel meg legjobban a nép, speciáliter a székelynép érdekeinek. Társulás minden téren! Mert csak ez lehet a kommunisztikus természetű szocializmusnak is egyedüli elfogadható megoldása.

A társulás formája nem lényeges. A szövetség alapjának azonban mindig kereszténynek kell lennie. Csak ezen alap bírhatja el a gazdasági torlódások által keletkezett és az emberek egymáshoz való társulási viszonyán épült struktúrákat.

A Székelyföldön aktuális kérdés az erők kihasználása. Vegyük fel hát példának.

Ha eladjuk a nyersfa termést, megkaphatjuk a „találom” becsért, de a kihasználással járó mindennemű előnyöktől elúttatunk. Zsidókat hízalunk fel a saját zsirunkon. Sőt legújabbban több székely egyházi és politikai község nem eszupán a fatermést, de azzal együtt a talajt is eladja. Ez alkalmas ugyan a pillanatnyi pénz-zavar enyhítésére, de a jövő nemzedékre nézve siralmas eljárás. Itt az előrelátás minden kelleké hiányzik. A vezetőkre háramlik a bűn.

Gondolom, a politikai és egyházi községek által eladott erőkért járó tőkék a községi és egyházi hivatalbeli személyek fizetése alapjául fognak szolgálni, vagy pedig az erőkörhöz való jog arányában az egyeseknek ki fognak osztatni. Egyik nagyobb bakklövés, mint a másik.

Az első esetben a cél helyességét dicsérem, de a kivitel esztelenségét kárhoztatom. Az utóbbi esetben még a cél is rossz. A pillanatnyi segély meglesz, de hát az utódokkal mi fog történni?

Én az alapok megteremtését, melyek nem is oly szorgosak, a segélyt, mely ugyan szükséges, de egy-két évre nélkülözhető, ugyanazon anyagból egészen másképpen gondolom előállíthatónak.

Először. Magok a politikai és egyházi községek, mint hitelképes testületek, ha nincs pénzük, annyi kölcsönt kaphatnak bármely pénzintézetből és bármely másféle alpból, hogy

erdeik kihasználását önmaguk eszközölhetik. Természetes, hogy a kezdet szerény lenne, de a haszon és nyereség arányában fejleszhető volna a kihasználás módozata is.

Másodsor. Ha kölcsönt nem kap vagy nem akar valamely politikai vagy egyházi község, úgy az erdejéből kihasználhat egy részt és eladja.

A bevett tőkével, melynek birtokosa, minden egyes erdejoga aránya szerint megkezdhető az erők kihasználási művelet.

Harmadsor. Ha a tulajdonosok elég potenciák arra, bocsássanak ki részvényeket, melyekből ki-ki köteles volna erdejoga arányában vásárolni. Így a kihasználáshoz szükséges tőkét össze lehet hozni.

Negyedsor. Ha a fentebbiek közül egyik spekuláción sem várhatók be, úgy ajánlok meg egyet. Mindenütt, vagy legtöbb helyen vannak, úgy az egyházi, mint a politikai községeknek alapjai, van a vármegyéknek is, melyeket a felsőbb hatóság beleelegyítésével az illető testületek bátran fordíthatnak saját érdekeik előbbvitelére, vagyonuk kihasználására és a nélkülözött alapok megteremtésére.

Az egyszerű eladás kényelmes, de rózsák helyett töveket fog teremni. Csak a társulás és szövetség előnyeit kell felfogni és átérteni. Ehhez pedig önmagunk, barátaink és ügyünk iránti rendíthetetlen bizalom szükséges: ezt pedig a keresztény alap adja meg. Csak merni kell, hogy nyerjünk.

Milyen hasznai vannak az ilyen alapokon megindult erők kihasználásának, szinte fölösleges elmondanom.

Megszabadulunk egy esípeszkedő fajtól, mely csak addig aláztat, míg becsap. A csalást, rászedést kizárjuk. Erdőnk értékét a magok teljességében mi tesszük el, nem pedig az elszórt diadalmas faj. A fa feldolgozásával és kereskedésbe való hozatalával járó nyereséget mi rakjuk zsebre. A talaj, mely újra terem, miénk marad. Erdőnkéből csak annyit használunk ki, mennyit a megteremtendő alap vagy a nyújtandó segély követel. Szem előtt tarthatjuk a magunk és utódaink biztos vagy véletlen keletkezett szük-

ségeit. A munkások, fuvarosok és pénzre szoruló egyének megelhetését hosszú időn át, — minden kiszípolozás nélkül — lehetővé tehetjük. A kivándorlást megakadályozzuk.

Csak lélek kell és ész!

Pál Dénes.

A moloch.

(Folyt.)

Az alkohol annyira befolyásolja az emberek gondolkodását, hogy valami kivétel nélkül dolognak tartják a teljes abstinenciát, sőt azt állítják, hogy az alkoholnak élvezése mértékletesen nem árt, hanem használ az emberi testnek. Már pedig az orvosok nagy többségének határozott állítása az, hogy az alkoholtól való teljes tartózkodás legkisebb mértékben sem hátrányos az egészségre. Ezen orvosi állítást megerősíti az abstinens általános tapasztalata. A múlt század közepén Fitzek és P. Brzozowski fáradhatlan működése, agitálása folytán fenn Sziléziában egy év alatt 500000 ember azonnal lemondott a snapsz ivásról, azt gondolták többen, köztük dr. Lorinzer oppolai tekintélyes orvos is, hogy ennek a testre nézve rossz következményei lesznek. Azonban oadaó gondos vizsgálat után arról győződött meg, hogy egyetlen egy hátrányos eset sem fordult elő.

Általános tapasztalat továbbá az is, hogy az abstinencia fokozza a tevékenykedési képességet, emeli a vállalkozási kedvet, neveli az életörömet.

A legboldogabb, kinek legkevesebb szükséglete van. A nagy ir agitátor, O'Connel ünnepélyesen kijelentette: inkább minden politikai tevékenykedést abba hagyja, sehogy az abstinenciáról lemondana.

Közölhetünk egy felette érdekes levelet az alkohol kérdésben, gróf Haessler svéd kiváló generalis 1903. június 10-én egy német alkohol-ellenes egyesületnek a következőket írja: „Bátorságot veszek magamnak, hogy önöknek jelezem: 1878. évtől, tehát 25 év óta, nem iszom sem bort, sem sör, snapszot sohasem ittam. 1878. évben nagymérvű tüdőgyulladásban voltam,

A most kifejtett nézet volt hosszú ideig az egyedül uralkodó. Ennek megokolására különösen Cicero-nak a de legg. II. 9. Perjurii poena divina exitium, humana dedecus szövegű soraira szoktak hivatkozni, amely szövegben a 12. táblás törvénynek egy töredékét vélték felfedezni. Midőn az újabb kritika) ezen tévedést felvilágosította, az eddigi nézet is hivatkozott. — Rosshirt 1829. évben megjelent munkájában²⁾ azt állította, hogy a legrégebb római jog a későbbi időkkel ellentétben, a hamis eskünek polgári büntetését ismerte. Eme nézetét a következő szöveghegyekre alapította:

Cicero de off. III. 31. Nullum enim vinculum ad adstringendam fidem iurejurando majores artius esse volverunt. Id indicant leges in XII. tabulis, indicant sacraeata, indicant foedera, quibus etiam cum hoste devincitur fides, indicant rationes etiam adversionesque censorum, qui nulla de re diligentius, quam de perjurio iudicabant.

Gellius noctes atticæ VII. 18. Jusjurandum apud Romanos inviolate sancteque habitum servatumque est. Id et moribus legibusque multis ostenditur.

Rosshirt véleményével szemben Steudlin Károly Frigyes a jeles theologus, egyik művében³⁾ Cicéronak fentebb idézett szavait máské-

pen értelmezte, jelesül azokból azt következtette, hogy a leges sacraeata a hamis esküt tiltották volna s hogy e szerint a sacratio capitis volt a hamis eskünek polgári büntetése. Ha tehát vizsgálgjuk Cicero művének fentebb idézett részét, úgy rá kell jönnünk, hogy nem valószínű az, hogy a leges sacraeata, a római plebsnek eme alaptörvénye egy nem politikai delictumot és épen a hamis esküt sujtaná büntetéssel. Hanem Rosshirt és követői elnézték azt, hogy Cicero az idézett helyeken sehol a hamis esküről vagy ennek büntetéséről nem beszél, amit egyébiránt a leges sacraeata kiválóan politikai iránya kizárni is látszik.

Nézetem szerint Cicero szavainak helyes értelme a következő. Cicero figyelmezteti kortársait, hogy tartsák szem előtt őseik esküjének szentségét és találó például hivatkozik azon ősrégi római szokásra, hogy a legfontosabb államügyeknél, valamint a leges sacraeata szentsítésénél, nemkülömben idegen népekkél történt szövetségkötéseknél az esküt mint legbiztosabb köteleket, vinculum ad adstringendam fidem, használták. A leges sacraeata megsértése folytán bekövetkező sacratio capitis pedig a szentnek tartandó alkotmány megsértésének volt a büntetése és nem a szentesítések letett eskü megszegésének.

Cicero irataiban, a leges in XII. tabulis, és Gellius irataiban a multae leges sem a ránk nem maradt tizenkét táblás alkotmánytörvényre, sem a hivatalnokok megesketésére, avagy a 12.

táblástörvényben kifejezett megintésére a hamis tananak, nem vonatkoznak.

Tehát azt kell elfogadnunk, hogy a hamis eskü a római büntető jog legrégebb korszakában is büntetlen volt.

A pontifexek sem a hamisan esküvők, sem a nem papizemélyek más büneselekményei fölött nem bíraskodtak, amint ezt némely író, Plautus művére hivatkozva állítja. A pontifexek tevékenysége inkább arra irányult, hogy megfelelő vallási eszelekményekkel a megbántott Istenek haragját eltereljék.¹⁾

A censura behozatalával a disciplina morumnak a censorokra történt átruházása ezen az állapoton lényegesen nem változtatott. Cicero, Livius, Gellius és más írók iratai²⁾ bizonyítják, hogy a censorok a hamis eskü fölötti bíraskodást a legbuzgóbban teljesítették és a censorok által kimondott beesületbeli esökkentés súlyosabban nehezedett a római polgárra, mint akár a legnagyobb pénzbürség avagy némely esetben a száműzetés. A censori jegyzék a nép jogi öntudatának hű kifejezője volt a polgártársak általános megvetése tekintetében, ami ugyan a hamisan esküvőt addig is érte, de nem az általi büntető jogszolgáltatásnak volt kifolyása.

A hamis eskünek mint tisztán vallási delictumnak a világi törvényhozás által történt elhanyagolása, valamint a censori büntetőjognak

1) L. Geib. Röm. Crim. Process 74. 1.

1) Hugo, Römische Rechtsgeschichte, II. kiad. 104. l. Abegg — de antiquissimo Rom. jure crim. p. 22.

2) De iurejurandi religione et de Poenis in perjuro statuendis, Heidelberg, 15. 1.

3) Geschichte der Vorstellungen und Lehren vom Eide, Göttinga, 1824. 56. 1.

2) Cicero off. III. 31. nulla de re diligentius quam de iurejurando iudicabant. — Livius XXIV. 18., Gellius VII. 18. Valer Maxim IV. 1. 10. II. 8. 9.

felgyógyulásom után több orvos ajánlatára kevés bort kezdettem inni. Azt tapasztaltam, hogy az alkoholtól teljes tartózkodás mellett az ember sokkal tevékenyebb, úgy a testi és szellemi munkában sokkal szerencsésebb. A snapsz legnagyobb rossz, a sör sem sokkal jobb, nehezíti a tevékenységet, bágyadságot idéz elő s hova-tovább mind inkább fokozza a szomjúságot, a bor is hasonlóképpen. Katonák számára legjobban a víz, kávé és tea.

Az orvosi tekintélyek egyhangú ítélete, hogy a gyermekekre nézve az alkohol valóságos méreg. Paulzen professzor így kiált felt: Ha fel-fuvtott, vörös orrú, kora érett, kielt fiatal öregeket akarsz, úgy adj a gyermekeknek szeszes italokat!

Kepler püspök pedig így ír 1902. évi böjti pásztorlevelében: „Fáj a szívem, ha arra gondolok, mit bérmautáim alkalmával tapasztaltam, hogy némely vidéken, főképpen a falvakon a szülők megdöbbenéssel a takarékoságból vagy haszonvágyból gyermekiktől természetes táplálékukat, a tejet megvonják, hogy azt jó pénzben eladhassák és a helyett a kis gyermekeknek is alkoholt adnak. Kénytelen vagyok azt égbekiáltó bűnnek jelezni és fel kell emeljem szavamat ezen mérgezés kihatás ellen. Fontolóra kellene a szülőknek venni a komoly intelmet és megdöbbenéssel megfontolni míg nem késő, mielőtt gyermekeik betegek, bárgyók és teljesen zülöltek, míg utálatos és veszedelmes részegesek nem lesznek, a gyermekek ideig és örökké tartó veszedelmére, magoknak a szülők nagy szomorúságára és felelősségére. Majd az ítéletkor rettenetesen kell reszketniük gyermekeik miatt, kiket ők eléggé el nem itéltek, meg nem blyegezhetők palinkavízre szoktatás által testileg és lelkileg tönkretettek, elzűlésre juttattak”.

Maga Plato, a pogány böles határozottan kijelentette, hogy „a szeszes ital a még 18 évet el nem ért ifjura nézve valóságos veszedelem. Törvény által kell tiltani, hogy a fiatalág bort igyék legalább 18 éves kora előtt. Ezen tiltó törvény nélkül iszonyú veszedelem következik be”.

sajátos természete, mely nem jogi fogalmakkal dolgozott, hanem a népben élő, s esetenként egyénileg kialakuló jogi öntudatnak konkrét kifejezést adott, — okozták azt, hogy a hamis eskünek éles definíciójával sehoh sem találkozunk. Azorban a népnek jogi érzékében lassankint kifejődött a hamis eskünek bizonyos fogalma, amelynek kellékéi voltak a valótlanságnak tudata, a sciens avagy a prudens fallere a szubjektív részről és az eskütételnek alakításai az objektív részről. Ez utóbbihoz tartozik az eskümintának utánmondása, a conceptis verbis jurare, amint ezt a német jogot tartalmazó Carolina 107. szakaszában feltalálhatjuk. Ha az eskütevő az eskümintát nem mondta utána, az esetben az ahhoz való hozzájárulást „ex animi mei sententia” vagy „idem in me” szavakkal kellett kifejezni. Ezt számtalan forrásban, különösen a római költők műveiben olvashatjuk, így például:

Ovidius Heroides XXI. 133. v.

„Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris
Linguae praesentem testificata Deum?
Quae jurat, mens est

Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi iudicii, vincula nulla valent

Nam ego juravi, legi jurantia verba.

(Folyt. köv.)

A teljes abstinencia szükséges a várandó állapotban levő anyáknak. Mily sok különben teljesen jó érzésű anya vétkezik az ellen, kit a világban leginkább szeret, az ő ártatlan gyermeke ellen, anélkül, hogy ő azt észrevénné!

Teljes abstinencia szükséges a lelki betegeknek, idegeseknek, szívbetegeknek, a tisztatlanság szelleme által lefogalt érzékies embereknek és mindazoknak, kik részeges családból származnak.

Teljes abstinencia szükséges mindazoknak, kiknek oly állásuk van, hogy tőlük emberek élete függ; tehát hajósoktól és vasúti hivatalnokoktól, de különösen a gépészek, vezetőktől, felügyelőktől kell azt kívánni.

Csak a teljes abstinencia mentheti meg a részeges embert. Hiába való minden más kísérlet, arra nincs más orvosság, azért ismételt hangszólok, hogy semmi Coza, meg Gloza por nem ér semmit, amitás az egész. Csak úgy lehet gyógyítani a részegest, ha ő maga belátja a minden bizonnyal veszedelmebe vivő rettenetes állapotát és ő maga akar gyógyulni és szanatoriumba megy, vagy pedig átadja magát a világtól félrevonulva valamely abstinen orvos kezelésének és annak feltétlenül hitelt ad, annak rendelkezéseit hűségesen betartja.

XII. Károly svéd király egy alkalommal részeg állapotban dühöngeni kezdett és saját édes anyját megverte. A kijozanodás után megtudta gonosz tettét, gondolkodott s azután így szólt határozott hangon: „Hozzatok nekem egy üveg legjobb bort és egy poharat”. Megtették. Megragadta mindkettőt, anyja elé lépett, megtöltötte a poharat, egyszerre kiitta. „Anyám — így szólt — ez volt az utolsó pohár”. Szavát megtartotta.

Tisztelet, becsület az ily hősiesség bátorának, lelkiroének.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

A kolozsvári plebánusválasztáshoz.

A kolozsvári hitközség egy tekintélyes tagjától kaptuk az alábbi közleményt:

Az „Ellenzék” 74-iki számában az olvasóközönség ítélete elé terjeszti a plebánusválasztás ellen beadott felebbezést, melyhez szerző ezúttal bevezetést is ír.

A felebbezéshez egyáltalában nem szándékom hozzá szólni, mert a benne elhangzó alap-talan panaszokból és vádakból a végén ügyis magától kihámozódik a „Cui prodest”. A bevezetésnek is csupán csak egyetlen passzusára kívánok reflektálni, de ezt is csakis a kérdés elvi tisztázása céljából teszem.

Cikkirő többek közt azt mondja, hogy „Votakép ma is érvényes alapszabályunk sem hármas kijelölést, sem korlátlan kinevezést nem ismer, csak egyetlen választott személyre érthető megerősítést”, továbbá „a püspököknek alapszabályban biztosított tiszta szuverén kinevezési joga tulajdonképp ma sines”.

Megengedem, hogy a régi alapszabály talán nem elég világos, de a helyes magyarázatot mindenesetre megadja hozzá az eddigi gyakorlat.

S talán cikkirő is megfogja engedni, hogy a közgyűlésnek bármikor jogában áll a Püspök új hozzájárulásával az alapszabályt megváltoztatni, akár végleg, akár pedig „ad hoc”, azaz jogában áll kimondani, hogy a választást így vagy úgy kívánja megejtetni.

Bizonyára cikkirő is emlékezni fog, hogy a mikor arról volt szó, hogy a püspök úr jelen-táljon három jelöltet, akkor a javaslat ellenzői, autonómiaink lelkes védői csakis a közgyűlés

által történendő 3-as jelölés mellett foglaltak állást. Egyébről nem volt szó.

Miért nem tiltakozott akkor cikkirő?

Akkor maga is elfogadta, helyeselte, amit bizonyít az a tény is, hogy részt vett a szavazásban: már pedig a cikkben kifejezett jogi fel-fogásnak az lett volna a konzekvenciája, hogy tiltakozva a választás ezen módja ellen, félre-álljon.

De hát úgy látszik, hogy csak az eredmény érlelte meg benne ezt a felfogást vagy azt tartja, hogy neki meglehet a joga 3 jelöltre szavazni, de már a püspök úrnak nincs joga akármelyiket kinevezni.

Mindenesetre furcsa logika.

Nézetem szerint minden jó katolikus embernek tisztelettel kell meghajolnia kegyelmes főpásztorunk döntése előtt, mert mindnyájan meglehetően győződve arról, hogy amíg mi hívők az elfoglaltságtól, sőt némelykor talán párt-szenvedélytől elvakítva itélünk, addig a püspök urat elhatározásában egyházunk jól felfogott ér-deke s főpásztori felelősségének érzete vezérli.

Aztán ne feledjük, hogy magyarok is vol-nánk, a magyar embernek pedig hagyományos erénye a törvénytisztelet.

Tiszteljük mi is a püspök úr jogait.

Csakis így lehetünk igazán méltók arra a jogunkra, mely valóban pártatlan a maga nemé-ben, mert minden kötelezettség nélkül való.

Bz.

H I R E K.

— **Figyelem!** Hírdetések s minden ezekre vonatkozó dolgok ezentúl a szerkesztőség és nem a kiadóhivatal címére küldendők!

Nyílt levél

a „Közművelődés” felelős szerkesztőjéhez.

Kedves Barátom! Előre bocsátom, hogy szerzőlőtt rövid leszek. Nagyrabecsülöm, — s úgy tudom, hogy egész olvasóközönségem is — azt az odaadó és ügybuzgó munkásságot, melyet teljesen megújított lapunk érdekében évek óta önzetlenül kifejtés. A lapodban megjelent cikkek, tanulmányok, tárcák stb. egytől-egyig — hogy szt. Pált citáljam — „ad nostram doctrinam scripta sunt.” Elvégre is ez az újság-írás első paragrafusa. — Ebből kiindulva, arra kérlek, mond meg nekem és olvasóidnak, hogy Szabó György „A m o l o c h” e. cikksorozatának legutóbbi része vajjon kinek és miért volt írva. „Ad nostram doctrinam?” Sajnos, ad nostram offensionem. Botrányt kellett ezmid-denfélé, igazán nagy botrányt. — „A m o l o c h” írójától az ügybuzgóságot eltagadni nem lehet; de hogy nagyszabású söt. profétikus ihlet-telleg telt — „spiritus ubi vult, spirat” — tanulmányának legutóbbi részlete miért tépi fel a marosvásárhelyi temetőnek egy sírját, miért alakítja át lapodat tetemnézővé, miért állítja egyházmegyénknek egy elhalt paptanárát, kinek emléken oly sok pap, tanár és hálás tanítvány csingig igaz kegyellett, pelengérem, még elgon-dolni se tudom. Abból a cikkből ezeket és csu-pán ezeket tudtam meg: a) Volt Marosvásár-hely a nyolcvanas években egy „képzett, mondhatni tudós paptanár”, „költő is volt” — nevezzük a nevén: Bódó Ádám — ez „oly nagymérvű alkoholista volt, hogy életének legszebb korá-ban elpusztult, elhagyottan elhalt.” Ez állandóan ivott, részegkedett. „Csak a hó elején volt pénze, már 8-a körül egy vassa sem volt” — s ilyenkor úgy se-

gített magán, hogy az „Antinál — (jelenleg Háromszéken előkelő plebános) — begyűlt stóla-pénz”-ből kért kölcsönt, csakhogy ihassék. Irgalmas Isten! Hát ez baráti, paptestvéri charitas?! Hát már idáig süllyedtünk?! A katonák a közelmúltban egy büntetés alól a halálba menekült tisztet rehabilitálnak és ime egy pap saját kezeivel tépi fel a sirt s egy barátjának (?) holttestemét cipeli a nagyközönség elé: Latiatue teileim zumtuchel! — b) Megtudtam azt is, hogy gróf L. . . . a kinek reményteljes gyermekeit nevelte Szabó György — „a józan életű főurakközé tartozott, csak úgy négyéves kor mulatgatott, kártyázgatott, vadászgatott napokig . . . utóljára nem maradt semmije . . . gyermekei segélyezték . . .” Hat ez: quid ad nos? Legfeljebb arra jó, hogy Szabó Györgynek halás érzületéről tegyen ékes bizonysgot ezen főúr iránt, ki őt szeretettel fogadta úri házába. Végül c) Szabó György szerénységéről szól az a multkori cikk. „Rávette” őt B. A., hogy menjenek inni. Eleget prédikált ugyan annak az alkoholista papjának, hogy „Adi vigyázz, kedved majd követendő gyász” — ám haszaltan. *Egyszer mégis elcsábította őt és „sorra járva a vendéglőket, számát se tudja, hányban voltak.”* Világos reggel kerültek a parókiára, mind megannyi Pilátus. Magától értődik, B. A. volt itt is a rudas.

Hát már engedj meg — Kedves Sándor Barátom! — de beláthatod jómagad is, hogy ez a cikk lapodnak egy cseppet sem vált tisztességre s az ügynek, — a melyet „A moloch” szolgál, javára. Akárminő esetek — s ilyet eleget szolgáltat az élet, a történelem, a fantázia — megrendítik az embert s gondolkóba ejtik s üdvös elhatározásra bírják, de egy még előttünk álló paptanár hullája . . . Többet már nem irok. Csak arra kérek, kiméld meg ezután olvasóidat az ilyen cikkektől. Elhalt paptestvéreink emlékét legalább őrizzük meg kegyelettel, hiszen „de mortuis nil, nisi bene”. Ezt első sorban a papnak kellene tudnia és gyakorolnia.

Zlamál Agost.

E sorok kapcsán a magam igazolására csak a következőket jegyzem meg. „A moloch” című irányatos cikk régóta folyik lapunkban részletekben. A cikk szerzője lapunknak régi, elismert buzgalma, ismerős munkatársa. Ne esodálkozzék tehát senki, ha a kérdéses cikknek kifogásolt részletét akkori nagy elfoglaltságom miatt — szokásom ellenére — átolvasás nélkül adtam a nyomtatóba. Csak a korrekturánál ismertem meg a tartalmát, amely magamat is kellemetlenül lepett meg, de a dolgom már segíteni nem tudtam. Aki ismeri egyéniségemet, elveimet, munkásságom irányát — nem teheti fel jó lélekkel rólam, hogy egyházmegyénk akár életben levő papi munkásainak, akár az elhunytak emlékének megsértéséhez tudatosan hozzájárultam volna.

Szerk.

— **Bizalmi nyilatkozat az erdélyi püspököknek.** Az erzsébetvárosi rk. esperesi kerület papsága f. év apr. 3-án Medgyesen (N.-külföldömege) tartott tavaszi koronagyűlésén szóvá téven azon aljas és igazságtalan gyanúsításokat, melyekkel újabb időben Erdély nagynevű főpásztorai a lapok hasábjain illették, a következő határozat közzétételét fogadta el: „Azon megtámadtatásokkal és gyanúsításokkal szemben, melyek Nagyméltóságú Gr. Majláth G. Károly erdélyi püspök főpásztori intézkedése ellen irányultak és az „Ellenzék” c. kolozsvári napilapban a közelmúltban láttak nap-

világot, a Medgyesen tartott erzsébetvárosi r. kath. lelkeskedő papsg koronagyűlése hódolat- teljes bizalmát és ragaszkodását nyilvánítja főpásztorra iránt. A fentjelzett lapban tendenciózusan megjelent főpásztori jogaiba való illetéktelen beavatkozást visszautasítva, főpásztori rendeleteit, intézkedéseit mindenkor fiú engedel- mességgel fogadja, mert főpásztorában mindig és minden körülmények között csak a jó és igazságszerető atyát látta és látja.

Medgyes, 1906. apr. 3-án.

Az erzsébetvárosi rk. esperesi ker. papsága:
Ávédik Lukács s. k., Steinhauser Ferenc s. k.,
 ker. főesp., plebános, ker. jegyző.

— **Értesítés.** A gyulafehérvári Köz- ponti Oltáregyesület az erdély-egyház- megyei szegény tóplomok fölszerelésére szánt egyházi készleteit megtekintésre ki- állítja az irgalmas nővérek zárdájában (a kapu alatt balra földszint.) A kiállítást gróf Majláth Gusztáv püspök atyánk ő kegyelmessége nagyszombaton délután (április 14.) 1/25 órakor nyitja és szenteli meg. A kör közönség számára nyitva van: husvétvasárnap, hétfőn és kedden délután 6 óráig. A látogatóktól kegyes alamizsnát az egyesület céljaira szívesen elfogadunk.

Az elnökség.

— **Kanonoki beiktatás.** Április 5-en folyt le a székesgyházi káptalan újonnan kinevezettka- nonokjának dr. Hirschler József kolozsvári plebánosnak ünnepélyes beiktatása. A szertartás 1/29 órakor vette kezdetét azzal, hogy a káptalan előtt a beiktatandó ünnepélyesen le- tette a hitvallást. Miután dr. Vass Albert szent- széki jegyző a kinevezési dekretumot felolvasta, a szertartást végző Imets F. Jakó apát, éneklő kanonok fölszólítja a káptalan új tagját, hogy öltse föl kanonoki jelvényeit és foglalja el helyét a stallumban. Ez megtörténvén beiktató apátka- nonok úr nála megszokott ékesszólással és kedvességgel üdvözlö az új kanonokot, kifejtve beszédében, hogy a kegyelmes főpásztor ezen intézkedését bizalommal és örömmel veszik tudomásul egyrészt, mert a kinevezésben Isten bőles intézkedését látják nyilvánulni, másrészt, mert dr. Hirschlernek eddig bár rövid, de buzgó működése, papi erényei, kiváló képzettsége biz- tosítékot nyújtanak arra nézve, hogy magas áll- lását és nehéz munkakörét általános meglege- desre fogja betölteni. Az ifjú kanonok megha- tottan válaszol az üdvözlő szavakra s elsősor- ban a Gondviselőnek mond köszönetet, Aki ed- digi küzdelmei és gyermekora óta viselt meg- próbáltatásai után ezen váratlan intézkedéssel tüntette ki. Ifjú korának tudata nem felemlíti meg, mert tudja, hogy Isten mindig gyöngének látszó eszközöket választott tervei kivételére. Ilyen eszköznek tekintti magát Isten kezében, s azért bizalommal vállalkozik a számára kijelölt terhes és felelősségteljes munkakör betöltésére. Mint ifjú, kéri a káptalan tisztas és érdemes tagjainak jóindulatú irányítását, tanácsait, melyek engedelmes szível fogad; kéri, fogadják őt mint ifjút atyai szeretetükbe. Ünnepélyesen ki- jelenti a káptalan és a legméltóságosabb Oltári- szentség előtt, hogy ezen állásának elnyerésére semminemű lépést nem tett, s így nyugodt lelkiismerettel tekintheti azt Isten akaratának. A beiktatás után ünnepélyes szentmisét végzett az új kanonok. Délben az ünnepelt tiszteletére ebéd volt kegyelmes főpásztorunk asztalánál, melyen Majláth Géza gróf, volt néppárti képviselő és Novák Ferenc polgármesteren kívül jelen volt az egész káptalan és a központi pap-

ság nagy része. Püspök úr megható szavakkal köszöntötte fel az új kanonokot. . . . „Jól esett hallanom a beiktatási ünnepélyen, — mondta a többek között, — hogy az új plebános kis korától kezdve sok szenvedésen ment keresztül. A tövises lelkipásztori hivatásra ez a legjobb iskola. Nem volt soha szándékom, hogy Hirschler Kolozsvár plebánosa legyen. Nem mintha ketelkedtem volna arravalóságában, hanem azért, mert idő előtt senkit sem akarok előbbre vinni. De ha már a választás így ütött ki, lelkiismeretem szavát követve, másképp nem tehettem. Az új plebánoshoz még csak egy szavam van: legyen alázatos atyja híveinek, s ha életében nem is jutna ki oly bőven a nagyok, a hatal- masok szeretetéből, annál jobban áldjak majd holta után a szegények könnyei!”

Az új kanonok-plebános az esti gyorsvo- nattal visszautazott Kolozsvárra.

— **A gyulafehérvári katolikus kör köz- gyűlése.** A gyulafehérvári kath. kör folyó hó 1-én tartotta meg évi rendes közgyűlését nagy számmal egybegyűlt tagjainak élénk érdeklődése mellett saját helyiségében.

A közgyűlés fényét emelte Püspök úr ő Nagyméltósága megjelenése, ki magas érdeklő- désével jó ideig kísérte a közgyűlés folyását.

Kovács Lajos kanonok, a kör buzgó elnöke rövid, de annál figyelemre méltóbb beszéddel nyitja meg a közgyűlést, hangsúlyozván erősen, hogy a kör életerejét csak tagjainak tevékeny- sége, az ügyek iránt tanusított éber figyelme s a körnek, mint kath. otthonnak, gyakori látog- atása tarthatja fenn.

Az elnök megnyitó beszédét Püspök úr ő excellentiája atyai jóindulattal elmondott s er- nyedetlen munkásságra buzdító szavaival egé- szíti ki. Elismeri a kör működésének jó hatását kath. társadalmunkra. Óhajítja azonban, hogy ezután a fokozottabb tevékenység legyen a cél, s ennek érdekében kívánja, hogy azok, kik eddig is dicseretes tevékenységet fejtettek ki, maradjanak meg a kör tevékenységben; lemondást nem fogadhatunk el. Figyelmebe ajánlja a körnek a kath. felogás s hiterkölségi elvnek hatásának intenzivebbé tételére advent és a nagybőjt ide- jén oly tárgyú komoly felolvasások tartását, melyek a lelkiigyerlatok eredményét, célját fo- koznák. Majd kifejezést ad azon óhajának, hogy a kevés katolikus tömörüljön össze, legyen egy akkor, mikor bármiféle kath. dolgról van szó. A kath. egyesületek működésükkel egymás tevé- kenységét ne bénítsák, munkássagukat irányítsák lehetőleg úgy, hogy minden kath. egyesület, s ezzel az egész kath. társadalmi élet is érvénye- sülni tudjon. — A közgyűlés hódolatát és há- lóját az elhangzott bőles szavakért lelkesedéstől és szeretetteljes ragaszkodástól áthatott tetszés- nyilvánítással fejezte ki.

A jegyzőkönyvfelolvasása után Atzél Béla dr., a fáradhatatlan alelnök röviden beszámol a kör egy évi működéséről. Jelentése szerint a kör fennállásának második évében úgy erköl- csileg mint anyagilag nagyon szép haladást mutat. A tagok száma emelkedett. Van 3 alapító, 142 helybéli, 34 vidéki rendes s 42 pártoló összesen 221 tagja. A kör tartott az elmúlt év- ben egy rendes közgyűlést. Az igazgató választ- mány 3 ülést, melyek a kör ügyeit felölöl te- vékenységről tesznek tanuságot. A kör tagjai- nak szórakoztatására és ismereteik bővítésére az elmúlt évben egy majálisi, egy hangversenyt, egy színelőadással egybekapcsolt táncestélyt, egy házi és két felolvasó estélyt rendezett, melyen kath. társadalmunk minden rétege nagy számmal vett részt.

Egy felolvasó estélyünket fővédőnk, Püspök Úr ő excellentiája is szerencsétlente magas látog-

gatásával. — A kath. hitélet ébrentartását is szívén viselte a kör. Részt vett testületileg az egyházi ünnepélyeken, a bőjti konferenciabeszédeken, a gyónásban és a szent áldozásban.

Az alelnök végül jelentést tesz a könyvtár állapotáról is. A könyvtár eddig csak ajándékozott könyvekből és a képes hetilapokból áll, de már a folyó évi költségvetésbe 100 kor. van felvéve könyvek beszerzésére.

Krzyzewszky Géza, köri pénztáros felolvassa a fáradsággal s szakszerűen összeállított múlt évi zárószámadást s a f. évi költségvetést. A pénztári jelentés szerint a múlt évi bevétel 3491'60 kor., a kiadás 2850'05 kor. s így a pénztári maradvány 641'55 kor. Ezen örvendentes pénztári állapot mellett a f. évi költségvetés is hasonló eredményt helyez kilátásba az év végén, bár a bevétel tételei a legkisebbre vannak szállítva, s a kiadások a lehető legtöbbre felvéve.

A felülvizsgáló bizottság jelentése alapján az elnök indítványára köszönetet mond a közgyűlés Krzyzewszky Géza pénztárosnak lelkes és önzetlen munkásságáért s a felmentvényt számadásaira megadja.

Az elnök bejelenti a közgyűlésnek, hogy Riszner Ödön s Kárpiss János köri igazgatók, kik eddig fáradságot nem ismerő buzgóssággal s igazí szíves lelkesedéssel viselték tisztségüket, lemondtak állásukról s egyúttal kitűzi a választást. A közgyűlés hallani sem akarván a lemondásokról, egyhangulag, közfelkiáltással újra őket jelöli igazgatóknak s bár hosszas kérdés után is óhajtanak lemondásuk mellett megmaradni. Végre is a közgyűlés rokonszenvének és bizalmának, mellyel eddigi működésükért adózott, oly nagyfokú megnyilatkozása után lelkes eljenzések közt újra elvállalták nehéz állásukat.

A közgyűlés ezek után kisorsolja az igazgató választmány nyolc tagját s helyükbe újra választja a kijelölt bizottság ajánlata szerint: Korbuly Ignác, Dr. Kóródy Péter, Oelberg Ottó, Rass Károly, Szóts Ákos, Horváth Mihály, Kőrösy László, Papp György tagokat. Megválasztja továbbá közfelkiáltással ugyancsak a kijelölt bizottság ajánlatára a megüresedett titkári állásra és jegyzőségre Reithoffer Jenő, főgimn. tanárt s az egyik háznagyi tisztségre Müller Lajos iparost. Wagner S. egyik gazda ugyanis a megelőző választmányon visszavonhatatlan lemondását jelentette be.

A közgyűlés a kath. együttérzés s a vallás-erkölcsi érdekek istápolása céljából elhatározza, hogy testületileg részt vesz az Oltáregyesületnek minden hó első vasárnapján tartott szent-ségimádásban s egyúttal belép a Szt.-István társulat rendes tagjai sorába.

Végül az elolvasott lapok eladásának tárgyalásával kimerült a közgyűlés tárgysorozata.

A megjelent tagok mindvégig élénk érdeklődést tanúsítottak a kör ügyei iránt s végül köszönetet mondtak a kör érdemes elnökének kitartó, buzgó fáradozásaiért, ki általános eljenzések közt zárta be a közgyűlést.

— **Oltáregyesületi estélyek Kézdivásárhelyen.** A Kézdivásárhelyi oltáregyesület múlt év őszén tartott közgyűlésében, püspök urunk ő nagyméltóságának kezdeményezésére és óhajára elhatározta, hogy a kath. hitélet fejlesztésére, a társadalmi bajok orvoslására vallásos célú felvaszó estélyeket fog rendezni. A kiküldött rendező bizottság Balázs Ferenc főesperes buzgó fáradozása és vezetése mellett a fölvetett szép eszmét megvalósította, a mennyiben a bőjti folyamán megkezdette a vallásos irányú estélyek rendezését. Az első ilyen estélyt március 25-én este 6 órakor tartották meg az elemi iskolák tornacsarnokában fényes sikerrel. A közönség színiültig megtöltötte a tágas tornatermet, bebi-

zonyítva ezáltal azt, hogy valóban szükségét érzi az ily irányú estélyek tartásának.

Az estélyt Balázs Ferenc főesperesnek gyönyörű megnyitói beszéde vezette be, amelyből mindenki meggyőződést szerezhetett az estélyek üdvös, eszményi céljáról. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitói után Somogyi Gusztáv plebános, Nagy Dénes tanár és Wertán Ármín kereskedő urak hegedűjátékában gyönyörködött a közönség. Ezután az estély legvonzóbb pontja Izsóf Alajosnak, a Zászlónk című lap kiváló szerkesztőjének szabad előadása következett. Izsóf Alajos, aki tudvalevőleg a múlt nyáron utazta be a világot, utazásának legérdekesebb részét, Japánban való tartózkodását és ennek keretében a Japánok építkezését, viseletét, szokásait adta elő annyi közvetlenséggel oly lebilineselően, hogy a több mint egy óra hosszat tartó szabad előadást mindvégig feszült figyelemmel és nagy lelki élvezettel hallgatták a jelenvoltak. Előadása nyomában felhangzott a lelkes eljenzés, amelyet valóban megérdemelt a fáradhatatlan lelképásztor, mert a négy napi lelkigyakorlat után pihenésre maradt rövid idejét is feláldozta a közönségért. Valóban köszönet illeti meg e helyen is főt, Izsóf Alajos urat e fáradságáért, de első sorban köszönettel tartozunk püspök urunk öngyméltóságának, hogy alkalmat adott arra, hogy ifjúságunk és közönségünk gyönyörködhessek a Zászlónk kitűnő szerkesztőjének edesszavú előadásában. A szabad előadás után Lázár Melánia k. a vallásos áhitattól áthatott, kiválóan sikerült szavala gyakorolt mély hatást a közönségre. A főgimnázium énekkarának precízül előadott Mária-éneke volt az utolsó pontja a műsorunk, mely után Balázs Ferenc főesperes köszönetet mondva a közönségnek, kihirdette, hogy a következő estélyi beértesítésnapján, ápr. 8-án lesz. Az első estély bevétele tetszés szerint való adakozásból 92 korona volt. És ezzel beigazolást nyert ama teny, hogy Kézdivásárhelyen is lehet rendezni ily estélyeket, még pedig sikerrel.

A második estély műsorát, melyet ma, ápr. 8-án tartanak meg, a következőképpen állapította meg a gondos és fáradságot nem ismerő rendezőség: 1. Zongora soló. Előadja: Wertán Mariska k. a. 2. Felolvas Révész Cyrill főgimn. tanár. 3. Ének duett Jancsó Irén és Ferenczy Irén k. a., harmoniumon kíséri Supka Lajos VI. o. t. 4. Szaval Vajna Erzsike. 5. Hegedű duett. Előadják Dobay Olga k. a. és Nagy Dénes főgimn. tanár, zongorán kíséri Wertán Mariska k. a. 6. Szaval Dombay Lajos főgimn. tanár. 7. Ének előadják a polgári leányiskola róm. kath. növendékei.

A harmadik és e ciklus utolsó estélyét e hónap végén tartják meg válogatott tárgysorozattal, püspök urunk ő nagyméltóságának íttléte alkalmával.

Biró Lajos.

— **Alkohollelenes mozgalom.** Csonghegyről 12 első osztályú, 13 második osztályú és 45 harmadik osztályú, tehát összesen 70 tagot jelentetett be Kiss András plebános. Remélem, hogy a hitközség többi tagjai is követni fogják a felette üdvös példát, hogy egyesült erővel induljanak az alkohol elleni harcra. Azon elvet kell elfogadni minden egyes keresztény mértékletességi tagnak, hogy nemcsak maga érdekében küzd az alkohol ellen, hanem minden felebarátja érdekében is. Sohasem hagyja figyelmen kívül sz. Péter apostol intelmét: „Sobrii estote et vigilate” „Józanok legyetek és vigyázzatok”! Sohasé kínálgassunk senkit alkohollal, annál kevésbbé erőltessünk, sőt minden adott alkalmal emeljük ki a józan élet előnyösségét, a mulatozás átkos rossz következményeit. A nagy számú bukkott család és egyén legyen elrettentő

példa, azok a nagy becsülésre, tisztelésre méltó boldog abstiniens és temperans családok legyenek ellenállhatlanul vonzó példák. Szabó György.

— **A gyfehérvári Székelytársaság** f. hó 5-én d. u. 6 órától 1/28-ig szokatlanul látogatott gyűlést tartott. Élénk eszmecsere folyt a magyar ipar-pártolás hathatós támogatásáról. A gyűlés mintegy 20 tagú bizottságot küldött ki azzal a feladattal, hogy a kiküldöttek sorra járják Gyulafehérvár kereskedéseit és a tulajdonosokat felszólítják, hogy minden olyan cikkből, amelyek Magyarországon is gyártatnak, csakis hazai eredetűeket tartssanak üzletükben. A tagok pedig kötelezik magukat, hogy úgy a saját, mint családtagjaik szükségletét csakis magyar árucikkkel elégítsék ki. Elhatározta továbbá a Székely-Társaság, hogy sürgősen megalakítja városunkban is a Magyar Védő Egyesület fiókját. Az előmunkálatok megtételére bizottságot küldöttek ki. Így remélhető, hogy az általános nemzeti mozgalom hullámverése városunkban is jótékony eredményt fog teremteni. Csak legyen meg aztán a kitartás.

— **Tulipánkert.** A tavasz e kedves virágai, mint a nemzeti felbuzdulás, küzdelem jelentős szimbolumai városunkban is kezdenek nyiladozni. Mint halljuk, lelkes hölgyek aláírási ivecikkel járják be ismerőseiket s így gyűjtik a tulipános kert kedves kertésznoit. Értesülésünk szerint az aláírások rövid két nap alatt annyira szaporodtak, hogy a legszebb és legteljesebb eredményt várhatjuk. Jövő alkalmammal részletesebben referálunk a gyulafehérvári tulipánkertől.

— **Ojtoz-telep öröme.** Áprilisi időkben is jó bősős bundákban egészen elveszve sokszor kell Bereckből kiindulva ido-oda kanyarogni, az országszerte ismeretes ojtozi szellel harera kelni, míg letekintünk a Magyaros tetőről Ojtoz-telep kicsinyke kápolnájára.

Szegényes hajléka az Úrnak, de a jó hűveknek féltett kincse, eljárnak mindnyájan oda erőt kérni a jó Jézustól. Folyó hó 2-án feltűnő volt a buzugkodik száma. Hogy is ne, mikor ma gyönyörködhetek először az ujonan beszerzett harmonium kellemes hangjában. Még zenehangot nem hallottak ezek a falak soha. Vasárnapra terveztek az ünnepélyt, de plebánosuk fel nem jöhetett, hát eljöttek ok hétfőn, mikor a berecki hitoktató szokott misézni.

Kiértelelesen most érdekes mise volt. Mikor az új harmonium kellemes hangja összevegyült az iskolás gyermekek igazán precíz énekével, nem maradt egyetlen szem sem szárazon.

Áhitatukat fokozta a hitoktató beszéde is, melyben buzgó éneklésre serkentő őket gyermekeik oldala mellett; hálát ad a jó Istennek, hogy régi vágyunk teljesült, de ne feledjük el mindazokért imádkozni, kik bármiképen közre működtek ennek a harmoniumnak beszerzésében.

Örömet sugároz arezal távozó hűvek ajkairól szüntelen ezt lehetett hallani: A jó Isten fizesse meg Péter Károly tagotó urnak, ki rövid idő alatt ily szép énekekre tanította gyermekeinket, megértve papjai és hálás hűvek óhaját buzgó fáradozása folytán lehetővé tette, hogy ezután oly szép hangszer mennyei hangja mellett dicsérhetjük az Urat.

— **Az antialkoholizmus Angliában.** Az abstinienseket mindenütt szeretik kigunyolni és működésüket neveltség tárgyává tenni. Ha azonban figyelembe vesszük azokat az immár hatalmas számadatokkal is kimutatható eredményeket, melyeket a mozgalom külföldön mindenütt elért, akkor a legnagyobb kishitűségnek és sarkasztikus gunyolódásnak is meg kell hajolnia az előtt az óriási erkölcsi erő és kitartó energia előtt, amely évek hosszú során át ily elszántan tudta sikereit kivívni. Nagybritanniában pl. 1899-ben, tehát még 6 évvel ezelőtt, 186 millió fon-

tot adtak ki szesz italokra, ezóta a szesz-fogyasztás évről-évre csökkent, eleinte ugyancsak 1—2 millió fonttal, az utolsó három évben azonban körülbelül 5 millió fonttal. Így 1904-ben szesz italokra 196; tavaly pedig csak 164 millió fontot adtak ki. Érdekes, hogy míg a népesség száma 1899 óta 6 es fel százalékkal növekedett, az alkoholfogyasztás 217 millió fonttal csökkent. Angliában méltányolni is tudják az abstinens-mozgalom rendkívüli kulturális és szociális fontosságát és éppen azért igen sok törvényhozási intézkedéssel támogatják a társadalmi mozgalmat.

— **Allandó műkedvelői kiállítás.** Főúri körökben mozgalom indult meg egy jótékony-célú allandó amatőr kiállítás létesítése céljából. Az alkalomszerű rövid tartamú kiállítások által eddig elért eredmények igazolják a tervezett allandó kiállításnak a létjogosultságát. A kiállításra részt vehet a legszerényebb munkával is minden műkedvelő, annak tagja lehet minden magyar honpolgár. E kiállítások nemcsak serkentik a műkedvelők ambícióját, hanem eszelekedetre is készítik, miáltal azok fokozatos fejlődése nem maradhat el. A szervező-bizottság felhívja mindazon műkedvelőket, akik a kréta, szén és tusrajz, az akvarell, olaj, porcellán és üvegfestészet, a szobrászat, a faégetési munkák, nemkülönbön a kezi ügyességre való egyéb munkák egyikével foglalkoznak, jelentsék be címüket Hohlfeld Lajos földbírtokos, mint a szervező-bizottság elnökénél (Budapest, Vas-utca 15. szám), aki a tervezett kiállítás iránt érdeklődőnek prospektust szívesen küld.

— **Turista naptár.** Megjelent az Erdélyi Kárpát-Egyesület turista-naptára. (Kiadta az E. K. E. Kolozsvárt, 1906. Ny Sztupjár J.) A naptár jókora könyvecske, 153 lap; de igen ügyes, kezelhető alakú és így méltán illeszkedik bele az E. K. E. mindig tanulságos és hasznos kiadványainak sorozatába, sőt mondhatjuk, hogy turista irodalmunkban hézagot pótló munka. A naptárban néhány általános tudnivaló után a naptári rész következik célszerű beosztással és jegyzeteknek való helyvel. Egy igen hangulatos és egyúttal nagy turista érzékkel megírt cikk a belesi Jósika-telepet ismerteti, melyet csinos kép is ábrázol. Praktikus Turista-tanácsadó és 25 kirándulási program következik ezután célszerűen kiválogatva és összeállítva. Herrmann Antal dr. Turista Igazságok címen a turistaság apoteozisát írta meg röviden. A naptár zömét az E. K. E. menedékházak, turista-szallók és a tagok kedvezményei foglalják le. A naptár igen hasznos melléklete Kolozsvár környékének turista-térképe, mintegy izeltől, hogy Erdélyt miképen dolgozza fel az egyesület. A naptár ára 1 korona. Megrendelhető az E. K. E. központi irodájában Kolozsvárt. A tagok arcképes igazolójuk melléklete képen díjtalanul kapják.

— **A hangyák, mint kertészek.** Sokszor érdekes megfigyelést nyújt a természetviszálólóknak a legapróbb élőlények világa. Különösen a méhek és hangyák keltik fel érdeklődésünket bámulatos tulajdonságaikkal. A hangyák egy sajátos tulajdonságáról számol be újabban Ule természetűdős. Ule ugyanis apró kerteket talált az Amazon mellett lévő őserdőkben, melyek különös módon vannak betelepítve. Rendszeresen egy csomóban többféle növény van együtt. Ule megállapította, hogy e különös kertészeti rendszer a hangyáktól ered s e szorgalmas állatok e kertek alapítói. Ezek hordták, vonszolták a magokat ide s nemcsak elvetik azokat, hanem tovább ápolják s növelik a növényeket. Körülkucapolják a kibukkanó kis csírákat. Gondosan körülötvölik homokkal, azaz kis homoktöltést csinálnak körülötte. Amint a kis palánta növe-

szik, ahhoz mérten nagyobbítják e homoktöltést. Ule arra nézve is ad felvilágosítást, hogy mi az oka a hangyák e gondos kertészkedésének. Mindenesetre az — mondja Ule — hogy az ültetett növények lombjai védelmet nyújtanak nekik úgy az óriási esők, mint a tropikus hőség ellen.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A „Magyar Szemle” szépirodalmi, művészeti és kritikai képes hetilap folyó XVIII. évfolyamának 14. száma április 5-én jelent meg a következő kiválóan érdekes tartalommal: Marco, A hazai ipar. — Hevesi Sándor, Szaválás és színjátszás. (Második közmű.) — Hoós Ferenc, Engesztelődés. — Paul Verlaire, Derült napom lesz . . . (ford. György Oszkár). — Sándor Ernő, Kutyalóvó Ambrus. — Hegedűs-Bite Gyula, János álmodik. — Sully Prudhomme, A törött váza (ford. Király Gizzi). — Manuel Gutierrez Najera, Rip-Rip. — Mohácsi Jenő, Idegen világ. — Regény: Handel-Mazzetti Erika bárónő, Jesse és Mária (12. folyt. Ford. Auer István). — Hetes, A hétről. Kürthy György rajzaival. — Képzőművészet: fl. Tavasz a Műcsarnokban. — Színház: K—r, Tóth Imre. — fl. Siralomházban. (Szemere György egyfelvonásos színműve.) — Az ördög cimborája. (Shaw Bernard háromfelvonásos melodráma.) — A Remény. (Hermann Heyermans négyfelvonásosa.) — Hírdetések.

CSARNOK.

A franciskánusok Hátszegen.

1. A legrégebbi időtől 1586-ig.

A hátszegi sz. ferencrendiek multjába bepillantani igen érdekes annál is inkább, minthogy dicső multtal ékeskedik az ottani rendház s a hátszegi ferencrendiek nem egy — minket magyarokat különösen érdeklő — nevezetességek voltak tanúi és részesei.

Már 1382-ben voltak itt sz. Ferenc fiai, kik a hit mezején kifejtett nagy szorgalmukért, mint a boszniai rendtartomány fiai a római pápáknak nem egy privilegiumában részesültek. Hogy a franciskánusok boszniai provinciáját a különböző pápák a lehető legnagyobb kiváltságokban részesítették, nyilvánvaló történeti tény. „Habár pástori szorgalmunknál fogva minden szerzetes egyen iránt illik, hogy szükségükben kedvezők és jóakarók legyünk, mindazáltal a kisebb testvérek, különösen a buzgalom szellemét élő tartályosok iránt, — kik nem félve, hanem szeretve a barbár népeket, megtérítésükön lankadatlanul buzgólkodnak — szeretettel párosult kegyelettel kell, hogy viseltessünk” (IV. Jenőnek P. Kenyeresi Fábiant a boszniai helynöki minőségben megerősítő bullájából.)

A boszniai rendtartomány magában foglalta magyar hazánk és Erdély zárdáit is, következésképpen a pápák kiváltságaiban a magyar és erdélyi barátok is részesültek. Ez állítást IV. Jenő pápa szavai is igazolják: „Mint hogy ugyanazon (sz. Ferenc) Rend tartályosoknak nevezett fiai már (1444 előtt) száz és több éven át Bosznia, Magyar — Horvát — Dalmát — Bolgár és Rácország s a többi keleti és nyugati vagy északi vidéken a mindenható Istennek a Krisztus vérevel megváltott lelkek megtérítésén kedves szolgálatot tettek, jóeszelekedeteik illata az egész földkerekségen elterjedvén, sok hívő lelket az égi gyönyörök édességével és a lelki megszentelődés utáni önjajlalt tölt el.” (Ugyanott.) És ismét: „Midőn munkáitoknak üdvös szorgalmát, mellyel — megvetvén a világ gyönyöreit, ön-

kenytes szegénységben — a kath. hit gyarapodásáért szüntelen fáradoztok, sőt a hit ellenének területen saját életetek veszélyeztetésével hirdetitek az Úr igéjét, kellőleg méltányoljuk: nektek szívesen megengedjük azokat, melyek minden akadályt elhárítanak, hogy így a lelkek üdvén végzett munkátok annál gyümölcsözőbb legyen. Midőn tehát némelyek hitelen tudósítása folytán nagy lelki gyönyörrel értesültünk, hogy Magyarország s a körüle fekvő területeken, ugyszintén az erdélyi részekeken élnek a népes és nagyszámú ruthéneknek nevezett nemzet fiai . . . Vikáriátok testvérei iránt . . . különös jó indulattal levén, ugyanazon testvérek által a sz. kereszttség nemző hullámaiban újjá születnek és a sz. evangelium életelő elemével táplálkoznak s általa erősödnek: Mi, kik . . . különböző leveleinkben, különböző kiváltságokat, szabadalmakat stb. engedélyeztünk nektek . . . önszántunkból megengedjük, hogy (a testvérek) . . . az összes és minden egyes kiváltsággal, szabadalmakkal stb. melyeket mi és elődeink a római pápák vagy mások előszóval, vagy bármilyen módon engedélyeztek, minden alkalommal és mindenhol élhetnek, azokat élvezhetik; a már megtért, vagy megtérítendő népeket és mindkét nemben lévő minden egyes személyt, bárkik és bármely nagy számmal legyenek is azok, összesen és egyenkint . . . a ti igazgatásokat és kormányzásotok alá tartozóknak nyilvánítjuk; a kereszttséget, a krizmát, vagy bérmlást, Oltárszentséget s az egyház más szentségeit kiszolgáltathatjátok . . .” (IV. Jenőnek 1446-ban P. Kenyeresi Fábiantól írt levele) Megengedjük továbbá, hogy e helyeken rendházakat építhessenek. A magyaroknak megengedi, hogy sz. István, sz. László, sz. Imre herceg ünnepeit mint élő ünnepeket tarthatják meg . . .

Hogy pedig a kiváltságokban a hátszegi franciskánusok is részesültek, arra is megvannak adataink. — Zsigmond királyunk ugyanis figyelemmel kísérvén az ő tartományában sz. Ferenc fiainak az eretnekek és hitetlenek közti sikeres működését, kérte IV. Jenő pápát, hogy XXII. János és V. Márton által a franciskánusoknak adott kiváltságokat hagyja jóvá s ő is engedélyezzen újakat. A pápa Romanus Pontifex bullájában megfelelt a király kérésének. Utolsó része így hangzik:

„Midőn pedig a mint Krisztusban szeretett fiunk: Zsigmond római császár által értesültünk, hogy ti az Isten egyházában annál több gyümölcsöt hoztatok, ugyszintén, hogy az Úrnak annál több lelket nyerhettek, azért . . . Orsova, Kevesd, Cheri, Sebes és Hátszegen ugyanazon király tartományában lévő helységeken, melyekben az eretnekek, igen sok szakadás, ugyszintén Isten igaz ismeretének fogalmával nem bíró nép lakik, ti az evangeliumot terjesztitek s üdvös intelmek és tanításaitokkal ezen népet az igaz hitre vezetni s abban megerősíteni buzgólkodtat, mi, hogy ezt annál nagyobb lelkesedéssel tegyétek, az említett király kérését meghallgatva, apostoli tekintélyünkkel a jelen sorok értelmében megengedjük nektek, hogy az említett helyeken lakházzakat s egyéb tartózkodási helyeket építhettek, nemkevésbé az összes és minden egyes kegy, kiváltság, engedmény, szabadalom és engedélyezéssel élhettek; az említett Zsigmond király említett tartományainak (tehát Hátszegen is) minden egyes házaiban és lakhelyein, hol a helybeli egyes püspökök két napi járásra távol vannak, ezen püspökök jogköréhez tartozó ténykedéseket az említett engedmények értelmében szabadon és érvényesen gyakorolhatjátok, nem vévén tekintetbe elődeink V. és VI. Orbán pápák intézményeit és rendeleteit, sem VIII. Bonifác pápa parancsát,

mely tiltja, hogy a kolduló rendek tagjai akár városban, akár faluhelyen, vagy bármely telepen lakházakat építsenek, a már meglévőket átálal kítsák az apostoli szék engedélye nélkül. Kelt Rómában a Szt.-Péternél 1433. szept. 30. pápaságunk harmadik évében.

Ily e hasonló privilégiumokban részesültek sz. Ferenc magyar és erdélyi fiai és joggal, mert édes hazánkban s Erdély bérci közt századokon át majdnem kizárólag csak ők voltak a kath. egyház támaszai a legmozgalmasabb időkben; a ker. nyájt fáradhatatlan szorgalommal ápolták; mint misszionáriusok a szét-szórt híveket felkeresték, Isten ígéjével s a szent-ségekkel táplálták s a hitbeni megmaradásra ösztönözték. Munkájukat úgy Hátszegben, mint máshelyt, szép siker koronázta, utmutatásnk folytán a hívek meghálálták az égi honba vezető útát. Azonban jött a reformáció, mindent szét-zúzó viharaival letarolta a buzgó misszionáriusok gondozása folytán szépen viruló erényvirágokat; hívei mint ragadozó farkasok rontották a keresztény nyájnak s hogy szétszórhasák, annak pásztorait üzték el mindenek előtt. Erőszakoskodásák folytán tehát a ferenceseeknek is távoznok kellett s futással menteni meg életüket egyik helyen, hogy máshelyt áruhába öltözve oltalmazhasák Krisztus aklát. Ily körülmények kényszerítették távozni őket 1552-ben Vajdahunyadról, hol a Hunyadi által épített nagy-szerű kolostor és templom leromboltatott és 1586-ban Hátszegről, hova csak 1775. illetve 1778-ban teheték be ismét lábukat.

(Folyt. köv.)

N. Gy.

A szerkesztő üzenetei.

R. A. Ön Kiss József dr.-nak lapunkban megjelent tárcájának ezen kifejezésére: „Der Mensch wächst mit seinen Idealen“ — a következőket jegyzi meg: „Igy a moudatnak nincs értelme. Miért nőne az ember az ideál-jával? Fr. Schiller a Wallenstein trilogijájához 1798-ban egy prologot írt, melyben ezen két sor fordul elő: Im engen Kreis verengert sich der Sinn Es wächst der Mensch mit seinen grössern Zwecken. Erre a citátumra gondolt bizonyára Kiss J. dr. . . stb.“ Hogy mire gondolt a szerző nem tudjuk, de az Ön figyelmét köszönjük s ime nyugtatjuk.

KÖZGAZDASÁG.

A Triesti Általános Biztosító Társaság (Assicurazioni Generali) f. e. márczius hó 17-én tartott 74-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1905. évi mérleget.

Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1905. december 31-én érvényben volt élet-biztosítási tőkeösszegek 771.879.007 korona és 54 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 35.489.533 korona és 24 fillére rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaleka 18.739.255 korona 97 fillérral 209.076.662 korona 98 fillerre emelkedett.

A tüzbiztosítási ágban, beleértve a betörés-lopás elleni és tűkörüvegbiztosítást a díjbevetel 14.429.413.117 korona Biztosítási összeg után 23.671.911 korona 75 fillér volt, miből 8.903.497 korona 38 fillér viszontbiztosításra fordítottat, úgy, hogy a tiszta díjbevetel 14.768.414 korona 37 fillére rugott, mely összegből 10.464.043 korona 40 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitett át. A jövő években esedékessé való díjkötelezvények összege 94.667.902 korona 96 fillér.

A szállítványbiztosítási ágban a díjbevetel kitétt 3.833.502 korona 39 fillért, mely a viszont-biztosítások levonása után 1.552.290 korona 37 fillerre rugott.

Károkkért a társaság 1905-ben 30.285.711 korona 02 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 827.976.227 korona és 40 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki.

A nyereség tartalékokközül, melyek összesen 26.999.096 korona 73 fillerre rúgnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereség-tartalék, mely 5.250.000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamingadozására alakított tartalék, mely a 3.729.624 korona 17 fillér külön tartalékkal együtt 19.206.875 korona 73 fillerre emelkedett, továbbá felemlitendő a 160.000 koronára rugó ketes követelések tartaléka és a 911.100 korona 50 fillérnyi ingatlan tartalék. Ezeket kivül fennáll még egy 1.471.110 korona 50 fillért kitevő tartalék, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges esőkkenését kiegyenlítsse.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve, az idei átutalások folytán 247.497.914 korona 42 fillérről 270.052.078 korona 64 fillerre emelkedtek, melyek következőképen vannak elhelyezve.

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 43.258.594 korona 47 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 21.221.765 korona 52 fillér. 3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 1.354.419 korona — fillér. 4. Értékpapírok 185.300.903 korona 34 fillér. 5. Tárca váltók 707.151 korona 55 fillér. 6. A részvényesek biztosított adósszelei 7.350.000 korona — fillér. 7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 10.849.244 korona 76 fillér, összesen 270.052.078 korona 64 fillér. Ezen értékek közül 58,5 millió korona magyar értékekre esik.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlakknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazhat régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen) új pallóra és parkettra: mely éspupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, emélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszögméter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

FŐRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR
vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

A Liniment. Capsici comp.,
a Richter-féle Horgony-Pain-Expeller pótléka.
Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölendő használt bánszer bevásárlásánál, — a mely minden gyógy-szerterében kapható, — mindig figyelemmel legyenek a „Horgony” védjegyre, és a Richter cizre.

Tüdőbajt,
köhögést, elnyájkasodást, erős meghűlést gyógyít
Halápi-féle Hársta-szörp
! egy üveg ára 5 korona
Kapható:
„Apostol-gyógyszerárban”
Bpest, József-körút 63. sz.

Triesti Általános Biztosító Társaság
(Assicurazioni Generali)
Budapest, V., Dorottya-utca 10. szám.

A „Közgazdaság” rovatban közöljük a Triesti Általános Biztosító Társaság a legnagyobb, leggazdagabb és legrégebb biztosító intézetünk mérlegének főbb számadatait. Teljes mérleggel a társaság mindenkinek, a ki e cezből hozzá fordul a legnagyobb készséggel szolgál.

Az intézet elfogad: élet-, tüz-, szállítvány-, üveg-, belőreses-lopás- és haranglőrés és repedés elleni biztosításokat. Közvetit továbbá: jégbiztosításokat a „Magyar jég és viszontbiztosító r.-t.” valamint baleset elleni biztosításokat az „Első o. általános baleset ellen biztosító társaság számára.

A gyulafehérvári főügynökség.
Deutsch Adolf.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

**Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi
eremmel kitüntetve.**

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo
orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu**
(pneumatic) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek
a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még
azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom ned-
vessége** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzle-
letünkben 450-nél több **uj orgona** mű került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden
nagyságban** (155 koronától 1000 kor-ig).

Mindenmely **javitásokat, hangolásokat és át-
építéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

mérsékelt árak. ♣ Villamos világítás. ♣ Fürdő.

Telefon. ♣ Társas kocsik. ♣ Kitűnő konyha. ♣ Valódi borok.

Kőbányai sör. ♣ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.

J. B. PURGER

egyházi felszerelések műintézete
St.-Ulrich, Gröden (Tirol.)

Alapított 1832-ben.

Ajánlja a husvétli szent időre **szent
sirokkal, feltámadási szob-
rokkal (Resurrectio), angyal szob-
rokkal, oltárokkal és mindenféle
szent szobrokkal stb. dusan**

felszerelt raktárát.

Sok elismerő bizonyítvány.

Kívánatra rajzok és fényképek

— **küldetnek.** —